

O POVIJESNOJ FONOLOGIJI HRVATSKOGA JEZIKA AKADEMIKA MILANA MOGUŠA

Milan Moguš

POVIJESNA FONOLOGIJA HRVATSKOGA JEZIKA

(Školska knjiga, Zagreb, 2010.)

Kada je 1971. godine u izdanju Matice hrvatske objavljen *Fonološki razvoj hrvatskoga jezika* autora Milana Moguša, znanstvenici su koji se bave proučavanjem povijesnoga razvoja hrvatskoga jezika dobili literaturu koja im je bila novim polazištem i osloncem u njegovu proučavanju, a nastavnici su i studenti istovremeno dobili prijeko potreban udžbenik nezaobilažan u poučavanju, učenju i razumijevanju razvoja fonologije hrvatskoga jezika, ujedno i polazište za razumijevanje ukupnoga njegova razvoja. Upravo je u osobnome znanstvenome i sveučilišnome nastavnom radu na proučavanju i poučavanju hrvatske jezične povijesti i hrvatskih dijalekata autor, jedan od u nekoliko područja najznačajnijih hrvatskih jezikoslovaca, i našao poticaje za pisanje te knjige, koja će vrlo brzo postati neizostavnom u školovanju brojnih naraštaja studenata hrvatskoga jezika te u radu njihovih nastavnika i proučavatelja hrvatske jezične povijesti. Zaista, *habent sua fata libelli*. Naime, od trenutka objavljivanja pa zamalo četrdeset godina duga je povijest uporabe *Fonološkoga razvoja* Milana Moguša i kao znanstvene i kao obvezatne sveučilišne literature. Zbog tadašnjih političkih okolnosti objavljena u samo jednome izdanju, brzo je ušla među one knjige bez kojih je bio nezamisliv studij hrvatskoga jezika, a do koje je studentima naj-

češće bilo moguće doći jedino u obliku preslike. Takva je bila njezina sudbina prije, ali i poslije bolonjske reforme.

Godine 2010. svjedočimo nastavku povijesti te knjige, ali i početku njezine “nove ere”. U izdanju Školske knjige iz Zagreba akademik Milan Moguš objavio je svoju novu knjigu naslovljenu *Povijesna fonologija hrvatskoga jezika*, koja je u dosadašnjim odjecima već ocijenjena krunom njegova rada na proučavanju hrvatske jezične povijesti. Knjiga je rezultat autorovih novih proučavanja fonoloških mijena hrvatskoga jezika te, kako sam navodi u predgovoru, donosi njegove novije spoznaje i novije spoznaje drugih autora o razvoju hrvatske fonologije, a “u dobroj mjeri obuhvaća” i ono što je napisao u *Fonološkome razvoju*.

Sadržaj *Povijesne fonologije hrvatskoga jezika* čine sljedeća poglavlja: Predgovor ovom izdanju, Kratice i znakovi, Uvod, Dolazak u novu postojbinu i početci hrvatske pismenosti, Vokalizam, Konsonantizam, Naglasak, Literatura, Kazalo pojmova.

Uvodno autor podsjeća na osnovne postavke jezičnopovijesnih istraživanja polazeći od jezične povijesti kao neobrativa tijekom jezičnih promjena, što je temelj dijakronijskomu proučavanju jezika, pa je “povijest svakoga jezika, kao i povijest

uopće, neprekidan slijed neobrativih promjena” (str. 7).¹ One se događaju na svim jezičnim razinama, a utvrđuju se poredbenom analizom.

Knjiga koju prikazujemo obrazlaže tijek jezičnih promjena na fonološkoj razini, što je temelj za razumijevanje promjena i na ostalim razinama. Autorov je pritom cilj prikaz fonološkoga razvoja hrvatskoga književnoga (pisanog) jezika koji će današnjemu čitatelju olakšati razumijevanje tekstova iz starijih razdoblja hrvatske književnosti i pismenosti, omogućiti mu da “razabere dublje jedinstvo jezičnoga razvitka” te mu “objasniti fonološku podlogu suvremenoga jezičnoga standarda” (str. 12). To su metodološki okviri kojih se akademik M. Moguš u svojoj *Povijesnoj fonologiji* drži dosljedno i kojima se vodi u svojoj novoj knjizi o fonološkome razvoju hrvatskoga jezika i njegovim mijenama. Pritom je očita i trajna preokupacija autora, dugogodišnjega sveučilišnoga profesora, prenošenjem znanja, poučavanjem, kao jednim od glavnih zadataka njegova rada pa je zasigurno i ovaj put svoje djelo pisao s mišlju na brojne studente koji će se njime služiti. Stoga je ono i ovaj put pisano profesorovim dobro poznatim i prepoznatljivim stilom koji obilježavaju jasnoća tumačenja, sustavnost i logičnost u iznošenju teza, razmatranju odabranih pitanja i donošenju zaključaka.

U odnosu na *Fonološki razvoj*, uz novosti u obradbi pojedinih pitanja iz hrvatske fonološke povijesti koje su rezultat novih autorovih promišljanja te spoznaja suvre-

mene slavistike i kroatistike predstavljениh djelom dobro poznatih pa i znamenitih lingvista, ali i mladih znanstvenika među kojima su i autorovi učenici, već je na prvi pogled uočljiva znatno veća uključenost primjera i potkrjepa, i to iz hrvatske pisane baštine svih triju pisama i više hrvatskih dopreporodnih književnih jezika te organskih sustava. To je posebno važan praktičan prilog realizaciji prethodno spomenuta cilja izdanja, a usto i još jedan prinos njegovoj udžbeničkoj vrijednosti te zasigurno već nailazi na plodno tlo među nastavnicima i studentima hrvatske jezične povijesti.

Razmatranju fonoloških mijena u hrvatskome jeziku prethodi poglavlje u kojemu je riječ o razdoblju dolaska Hrvata u novu postojbinu, na “jugozapadno područje, na prostor južno od Dunava i istočnih Alpa, poglavito na predjele rimske provincije Dalmacije i Liburnije, odnosno Panonije i dijelove rimskoga Ilirika” (str. 15) te o jezicima i narodima koje su na tome prostoru zatekli i o početcima hrvatske pismenosti. Posebnu stoga pozornost autor poklanja lingvističkome supstratu hrvatskoga jezika, odnosno jezicima balkanskoga supstrata, ali i hrvatskome kao superstratnome jeziku, “jer u jezičnome prožimanju onoga što smo otađa od drugih primali i (...) drugima davali počinju zapravo spoznaje o današnjem hrvatskom jeziku” (str. 16). Činjenica koju M. Moguš pritom ističe kao najvažniju za temu svoje knjige jest “da se – za razliku od drugih posuđenih jezičnih jedinica – fonološke jedinice moraju potpuno prilagoditi fonološkomu sustavu superstrata” (str. 16).

U vrijeme doseljena u novu postojbinu tijekom 6. i 7. stoljeća jezik je Hrvata

¹ Svi su navodi u tekstu iz knjige M. Moguša *Povijesna fonologija hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2010. U zagradi se navodi broj stranice s koje su preuzeti.

bio praslavenski. Premda nigdje nije zapisan, praslavenski je jezik "čvrsta pretpostavka koja se može smatrati realnošću jer se temelji na veoma uvjerljivome usporednome proučavanju odnosâ jezičnih jedinica potvrđenih u najstarijim zapisima pojedinih slavenskih pa i neslavenskih jezika" (str. 19). U idućim je stoljećima doživljavao promjene koje su na prostoru srednjovjekovne hrvatske države dovele do formiranja triju narječja: čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga. Govoreći u nastavku o počecima hrvatske pismenosti autor, polazeći od početnoga razdoblja nepismenosti i bespismenosti, obuhvaća razdoblje latinske pismenosti svjetovnih i crkvenih dostojanstvenika, koje su Hrvati postali dionicima nakon pokrštavanja u 8. stoljeću, te razdoblje slavenske pismenosti od druge polovice 9. stoljeća, odnosno od usvajanja ćirilometodske pismenosti. U jezičnome je smislu to značilo "prodor staroslavenskoga jezika u prostor naseljen Hrvatima" (str. 21) i njegovu uporabu kao književnoga jezika ponajvećma u bogoslužju, ali i u drugim funkcijama. Sukladno učenju slavenskih prvoučitelja, to je značilo i otvaranje prostora ulasku narodnoga hrvatskog jezika u staroslavensku jezičnu bazu i razvoj hrvatske varijante staroslavenskoga jezika (hrvatskostaroslavenskoga / hrvatskoga crkvenoslavenskoga jezika), a poslije i njihova hibrida. Putem pravnih tekstova književnojezičnu funkciju razvija i hrvatski jezik. Autor podsjeća i na hrvatska pisma iz ranoga razdoblja jezičnog razvoja: sa staroslavenskim jezikom primljenu oblu i poslije modificiranu u uglatu te i za bilježenje hrvatskoga jezika rabljenu glagoljicu, a zatim i ćirilicu. Potvrđuju to hrvatski pravni tekstovi pi-

sani glagoljicom (*Bašćanska ploča*, *Vinodolski zakon* i *Istarski razvod*) i ćirilicom (*Istarski razvod*) i upravo se u njima, ističe autor, "zrcali ondašnji narodni govor u kojemu su se zacijelo čuvali i sačuvali vrlo stari, praslavenski, naslijeđeni pravni izričaji preinačeni u hrvatsko jezično ruho" (str. 21). Od 14. stoljeća hrvatski se jezik bilježi i latinicom. U poglavlju o počecima hrvatske pismenosti akademik M. Moguš zaključno ističe "da je hrvatski jezik – otkad se zna za njegov ustroj kao činjenicu a ne pretpostavku – zapravo pisani odnosno književni jezik" te je kao takav imao "ulogu standardnosti, ulogu norme, barem uporabne, jer je standardni jezik uvijek pisani" (str. 23).

U sljedećim se trima poglavljima *Povijesne fonologije* opisuje razvoj vokalnoga, konsonantskoga i naglasnoga sustava hrvatskoga jezika. U odnosu na *Fonološki razvoj* iz 1971. taj je opis u svim trima dijelovima opširniji i obogaćen novim spoznajama i pogledima autora i drugih proučavatelja jezične povijesti, a kao osobitu vrijednost valja izdvojiti, uz ona već poznata iz prethodnoga izdanja, i nova oprijemljenja, koja su sjajan vodič za razumijevanje opisanih mijena. Tako su u idućim poglavljima opisane fonološke mijene potkrijepljene i primjerima iz, primjerice, *Bašćanske ploče*, *Razvoda istarskog*, *Šibenske molitve*, Kašičeve gramatike *Institutioinum linguae illyricae libri duo* (1604.), Gundulićeva *Osmana* itd.

U poglavlju posvećenu vokalizmu polazi se od praslavenskoga jezika te značajki njegova vokalizma i mijena koje su se u njemu događale između 6. i 9. stoljeća odnosno, kako navodi autor, u "tri stoljeća samostalnoga praslavenskoga jezika" (str. 26). Za te fonološke promjene prije poja-

ve prvih hrvatskih pisanih spomenika M. Moguš ističe da su bile “vrlo žive na našem selidbenom putu prema jugu i u prvim stoljećima balkanskog života” (str. 29). Poseban je naglasak na vokalnim promjenama koje su se događale u vrijeme raspada praslavenskoga. Njihov je rezultat vokalni sustav “koji više nije praslavenski nego pripada razdoblju njegova raspada, odnosno početku samostalnih evolucija praslavenskih dijalekata” (str. 34), a čine ga kratki vokali: *ʋ, e, o, ʋ* i dugi vokali: *i, ê, a, u, y, ê, q*. Taj se sustav, zaključuje autor, može uzeti kao “polazište za utvrđivanje vokalnoga inventara u početku formiranja hrvatskoga fonološkog sustava” (str. 35), a usto je i samoglasnički sustav crkvenoslavenskoga jezika kakav je zabilježen u kanonskim spomenicima.

Za nastavak je razvoja hrvatske fonologije još prije prvih pisanih spomenika vezano nekoliko promjena među kojima autor kao najvažnije izdvaja pokraćivanje iskonski dugih i duljenje kratkih vokala te promjene fonema *y > i, ê > e, q > u*, odnosno *prvu fazu vokalne transformacije*. Posebno su detaljno objašnjene i primjerima potkrijepljene promjene koje su doživjeli *y* te nazali *ê* i *q*. Nakon provedenih promjena dobiven je vokalni sustav koji čine kratki vokali: *i, e, ê, a, o, u, o, ʋ, ʋ* i dugi vokali: *i, e, ê, a, o, u, o*. Kako su u njemu nova anomalija bili fonemi *ʋ, ʋ*, M. Moguš u nastavku detaljno opisuje njihovu sudbinu, odnosno proces eliminacije iz sustava. Pritom su mogući načini bili redukcija ili transformacija (vokalizacija) odnosno, kakvu terminološku preporuku navodi autor, *vokalna preobrazba*. Konačnim nestankom tih dvaju vokala iz sustava, zaključuje M. Moguš, “završava razdoblje

praslavenske glasovne harmonije, odnosno zakona otvorenoga sloga” (str. 43) i počinje razdoblje zasebna razvoja pojedinih slavenskih jezika, što znači i zaseban razvoj hrvatske fonologije. Tomu je posvećen nastavak poglavlja o vokalizmu. Tako je, ističe autor, proces nestanka *ʋ* i *ʋ* u hrvatskome jeziku podrazumijevao dvije faze: najprije slijevanje tih dvaju glasova u jedan glas, tzv. *šva* (*ə < ʋ, ʋ*), a zatim njegovu redukciju ili vokalnu preobrazbu, što se detaljno objašnjava u nastavku, uključujući i realizacije u organskim sustavima hrvatskoga jezika. Uz prethodno tumačenje vokalne preobrazbe “jakoga” *ə* u *a* ili *e*, posebnu pozornost M. Moguš poklanja problematici “slaboga” *ə*, i to i njegovoj vokalizaciji i redukciji.

Autor se bavi i sudbinom slogotvornih *r* i *l*, a osobito detaljno pitanjem fonema *ê* (*jata*) polazeći od sljedećega njegova razvoja: “praslavenski fonem *ê* prelazi u jezicima zapadnoga dijela južnih Slavena u zatvoreno **ĕ*, a u sustavima hrvatskoga jezika (...) to zatvoreno **ĕ* može postati ili *i* ili *e* ili, kao dvoglas, kombinacija tih dvaju vokala, ali sada, u novim okolnostima, ne više fonem *a*” (str. 58). Preoblikovanjem *jata* u nove jedinice, ističe autor, prestaje “razdoblje punoga života općeslavenskoga jezika” i počinje samostalan razvojni put slavenskih jezika, znači i hrvatskoga, o čemu je riječ u nastavku. Posebno istaknuti zaključci vezani uz sudbinu *jata* u hrvatskome jeziku su “da je u sustavu hrvatskoga jezika refleks *i* bio najraširenija i najstabilnija točka” (str. 59) te “da je jednosložnost temeljno hrvatsko obilježje refleksa bivšega vokala *ê*, pa i onda kad je zabilježen dvoglasnikom *ĭê*” (str. 61). Opis vokalnih promjena autor zaključuje osvrtom na pojavu prijevoja.

U opisu hrvatskoga konsonantizma M. Moguš također prelazi put od praslavenskoga jezika i zakona otvorenih slogova pa do suvremenoga hrvatskog konsonantizma. Pritom polazi od "pojave kad stara slogovna granica unutar riječi između dva konsonanta, upravo između dva morfema – da bi slogovi postali otvoreni – prelazi ispred konsonanta, tj. kad VK/KV → V/KKV, odnosno kad oba susjedna suglasnika pristupe drugomu slogu" (str. 66) ocjenjujući da upravo time počinju promjene relevantne za formiranje konsonantskoga sustava hrvatskoga jezika. S time u vezi najprije je riječ o pravim i nepravim konsonantskim skupovima. Samo je kod ovih potonjih, ističe autor, dolazilo do pomicanja slogovne granice kako bi se slog otvorio. Takva su pomicanja u slavenskim jezicima dovela do raznovrsnih rezultata. U hrvatskome rezultati su ovisili o tome je li u novoj, tautosilabičnoj konsonantskoj skupini drugi član bio konsonant *j* ili nije. U nastavku je stoga najprije naglasak na promjenama koje nisu izazvane konsonantom *j*: na redukciji konsonanta u neprihvatljivu konsonantskome skupu i na metatezi likvida, a zatim na jotaciji do koje dolazi u skupinama u kojima je drugi član bio konsonant *j*. U nastavku su detaljno objašnjene i sve tri palatalizacije. Jedan je od zaključaka ovoga dijela knjige "da je za zasebno formiranje hrvatskoga konsonantizma u njegovu dohistorijskom razdoblju bila također (kao i u vokalizmu) odlučujuća praslavenska tendencija otvorenih slogova" (str. 81). Njezina je posljedica povećan konsonantski inventar koji u prvoj fazi hrvatskoga jezika čine 24 fonema. Uspoređujući ga u nastavku s konsonantskim inventarom Kašičeve gramatike, M. Moguš vrlo

vjerojatnom drži znatnu podudarnost među njima.

U tome su konsonantskome inventaru postojali fonemi *r'*, *ʒ* kojih danas nema, stoga autor tumači njihovu sudbinu, a nisu postojali fonemi *f* i *dž* koji su dio današnjega konsonantskoga inventara hrvatskoga jezika, stoga posebnu pozornost autor poklanja i pojavi tih dvaju fonema u hrvatskome jeziku, ali i ostalim promjenama koje su se događale u procesu njegove konsolidacije (npr. pitanju fonema *h* i *č* te fonema *f* i *v*). Pritom upravo postanak fonema *f* i *dž*, ističe M. Moguš, dokazuje da "fonem postaje sastavni dio nekog fonološkog sustava onda kad nastane u granicama samoga sustava" (str. 94). Na kraju poglavlja posvećena razvoju hrvatskoga konsonantizma M. Moguš zaključuje: "Uklapanjem fonema *dž* i *f* u osnovnu konsonantsku korelaciju, identifikacijom već ranije spomenutog *r'* sa *r*, prijelazom *ʒ* u *z* (*knęzъ* > *knez*) te restauracijom konsonanta *j* (< *i*, *ê*) postupno je izgrađivan i izgrađen konsonantski sustav koji je postao podlogom hrvatskomu standardnomu jeziku." (str. 94)

Povijesnu fonologiju hrvatskoga jezika zaključuje poglavlje naslovljeno Naglasak. Nakon teorijskoga uvoda u akcentnu problematiku i uspoređivanja naglasaka s fonemom, pri čemu se iznose njihove sličnosti i razlike, a formiranje hrvatske akcentuacije povezuje s formiranjem hrvatskoga vokalizma, početkom se u opisu razvoja hrvatskoga naglasnog sustava određuje, kao i u opisu razvoja hrvatskoga vokalizma, posljednji period praslavenskoga razdoblja. Štoviše, poznavanje osnovâ praslavenske akcentuacije određuje se uvjetom bilo kojega jezikoslovnog istraživanja.

U svojemu opisu razvoja hrvatskoga naglasnog sustava autor stoga polazi od praslavenskih naglasaka: cirkumfleksa, akuta i kratkoga i njihove distribucije. U starohrvatskome jeziku, odnosno prvome periodu jezika kojim su govorili Hrvati u balkanskoj postojbini, praslavenski (općeslavenski) se akut pokratio i realizirao kao kratki. To znači da je “prvotni hrvatski kratki naglasak silaznoga tona dvojkoga podrijetla: od *’ i od *w” (str. 101), s time što se, tumači autor, “pokraćeni akut mogao realizirati samo na iskonski dugim vokalima, a kratki samo na iskonski kratkim” (str. 101). Autor upozorava na promjene do kojih je takav akcenatski razvoj doveo u hrvatskome vokalnem sustavu prvoga balkanskoga perioda. Podsjeća na distribuciju naglasaka u praslavenskome, odnosno općeslavenskome sustavu te dolazi do distribucije naglasaka u starome hrvatskom jeziku: početni slog: $\hat{\ } \text{”}$; središnji slog: ” ; završni slog: $\hat{\ } \text{”}$. U nastavku je riječ o akcenatskim odnosima nakon prvoga rasterećenja starohrvatskoga vokalizma, a posebno nakon redukcije vokala *v* i *ǃ*, što je dovelo do znatnoga poremećaja i u akcentuaciji. Tako je jedan od njezinih rezultata i pojava novoga praslavenskoga akuta (”) te tzv. duljenje u zamjenu, što se detaljno razmatra u nastavku. U opisu razvoja hrvatskoga naglasnog sustava dolazi se do staroga troakcenatskoga sustava koji čine naglasci: $\hat{\ } \text{”}$, ” , ” , što je “temeljni hrvatski naglasni sustav”. Autor je preda se postavio i zadatak “predočiti i njegov ostvaraj u tekstovima prvih hrvatskih pisanih spomenika” (str. 112) te je, polazeći od činjenice da je “početak naših spoznaja o vlastitome jeziku” tekst *Bašćanske ploče*, akcentuirao upravo taj spomenik naše pismenosti. Posebnu sto-

ga vrijednost ove knjige M. Moguš čini i prva potpuna akcentuacija teksta *Bašćanske ploče*, predstavljena u transliteriranu i u transkribiranu obliku (u kojemu se *y* čita kao *i*, *e* kao *e*, a *ê* kao *i*), što sam autor određuje kao “završetak pretpostavljačkoga razdoblja hrvatskoga jezika i (...) početak stvarnih spoznaja o tome jeziku” (str. 114).

Posebnu pozornost autor je posvetio i utvrđivanju značajki naglasnoga sustava predočena u Kašićevoj gramatici, komentirajući pritom literaturu o tome pitanju objavljenu u rasponu od 19. do 21. stoljeća (A. Mažuranić, R. Katičić, M. Kapović), a samoga Bartola Kašića ocjenjujući ne samo prvim hrvatskim gramatičarem nego i akcentologom. Dosadašnja istraživanja potvrđuju da većina Kašićevih primjera podupire tezu da je u njegovoj gramatici zabilježen čakavski troakcenatski sustav. Ono što odudara svodi se na uporabu znaka za dugosilazni naglasak umjesto akuta i obratno, o čemu filolozi imaju različito mišljenje. Uz ostalo, rezultat je provedene raščlambe i autorovih promišljanja zaključak da su prema nekim filozima Kašićeve nedosljednosti zapravo “prednosti koje su omogućivale tadašnjim višenarječnim korisnicima njegova ilirskoga jezika da od više ponuđenih prozodijskih mogućnosti kod dugih samoglasnika izaberu onu koja je komu najbliža” (str. 120).

Pregled razvoja hrvatske akcentuacije M. Moguš nastavlja tumačenjem prijelaza novoga akuta u dugosilazni naglasak, koji prijelaz obuhvaća sva tri hrvatska narječja, ali s različitim dosegom, te opisom novoga pomicanja naglasnoga mjesta. Autor pritom slijedi svoju dobro poznatu klasifikaciju i prikazuje put od staroga, starijega

i novijega pa sve do novoga hrvatskoga naglasnog sustava čiji inventar čine četiri naglasaka: ` , ˇ , ` , ´. Ti naglasci "čine osnovni naglasni inventar standardnoga hrvatskoga jezika" (str. 126).

Knjiga je opremljena popisom literature od sto bibliografskih jedinica te Kazalom pojmova – i više nego dobrodošlim pomagalom u praktičnoj primjeni knjige i bržemu nalaženju odgovora na konkretna pitanja vezana uz fonološku problematiku.

Nadograđena i proširena novim autorovim promišljanjima i spoznajama o fonološkome razvoju hrvatskoga jezika, spoznajama drugih znanstvenika i dosežima suvremene slavistike i kroatistike, a s osloncem u *Fonološkome razvoju iz 1971.*, *Povijesna fonologija hrvatskoga jezi-*

ka Milana Mogušā oplemenjena je autorovim prepoznatljivim stilom i pristupom u opisu, tumačenju i zaključivanju te uvažavanjem mišljenja drugih lingvista, ali i argumentiranim raspravljanjem s njima, što je čini i općim modelom znanstvenoga promišljanja. Kao takva zasigurno je već našla put do znanstvene i stručne javnosti, posebno i do studenata kroatistike kojima će, kao i *Fonološki razvoj*, biti nezamjenjivom literaturom u učenju i razumijevanju razvoja hrvatskoga fonološkoga sustava i stjecanju znanja o povijesti hrvatskoga jezika. Dakako, i do nastavnika koji će na temelju novoga profesorova djela spoznaje o razvoju hrvatskoga jezika i o njegovoj povijesti prenositi sljedećim naraštajima. To nam je, kako često ističe akademik Milan Moguš, i posao i poziv.

Sanja Holjevac

ISHODIŠTE HRVATSKE LEKSIKOGRAFIJE

Darija Gabrić-Bagarić

NA ISHODIŠTU HRVATSKE LEKSIKOGRAFIJE

Trojezični rječnik *Blago jezika slovinskoga* Jakova Mikalje (1649./1651.)

(Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010.)

Knjigom *Na ishodištu hrvatske leksikografije (Trojezični rječnik Blago jezika slovinskoga Jakova Mikalje (1649./1651.))* autorica Darija Gabrić-Bagarić Jakovu Mikalji daje mjesto u temeljima hrvatske leksikografije nabrajajući mnoga njegova prvenstva – prvi višejezičnik s hrvatskim kao polaznim jezikom, prvi u kojem je hr-

vatski stupac organiziran kao u jednojezičniku, prvi s modernim unutarrječničkim ustrojstvom, prvijenac po originalnosti koncepcije i po bogatstvu podataka. (str. 2) Autorica smatra da se *Blago* može smatrati prvim korakom prema modernom tipu rječnika (u hrvatskim okvirima, naravno).